

IN DE WEIDE

informatie: weidevogels

scholekster

Scholeksters danken hun naam aan het zwart-witte verenkleed. Ze worden ook wel bonte Piet genoemd, bont door hun veren en Piet naar het geluid dat ze maken. Scholeksters zijn echte druktemakers. Als je een groepje scholeksters ziet, hoor je vaak ook het kenmerkende tepiet-tepiet-geluid. Zelfs 's nachts herken je een overvliegende groep aan dat geroep. Scholeksters houden van van mosselen en kokkels. Het zijn heel sterke vogels. Het zijn de enige steltlopers die een dikke kokkel kunnen openbreken.

kievit

Kieviten roepen hun eigen naam. Het typische 'tjoewiet, tjoewiet, tjoewiet' klinkt een beetje als 'kievit, kievit, kievit'. Kieviten horen thuis in weilanden. In het voorjaar maakt het mannetje daar een paar onopvallende kuiltes. Het vrouwtje kiest er één uit om in te broeden. Zowel het mannetje als het vrouwtje bebroedt de eieren en zorgt voor de jongen. Wanneer er gevaar dreigt proberen de oudervogels hun jongen met hand en tand te verdedigen. Soms zie je ze woedend achter een kiekendief aanvliegen, waarbij ze de roofvogel steeds aanvallen. Als het er echt op aan komt doet de kievit of hij een gebroken vleugel heeft en lokt zo, als makkelijke prooi, de rover bij het nest weg.

grutto

De grutto roept zijn eigen naam verkeerd om; 'to-gruut-, to-gruut'. Van alle grutto's in de wereld broedt ongeveer de helft in Nederland. Daarmee is Nederland het belangrijkste gruttoland. De eerste grutto's komen eind februari in Nederland aan om te broeden. In juli zijn de meeste al weer vertrokken. Ze overwinteren in West-Afrika.

tureluur

Je kunt er tureluurs van worden, van de eindeloos herhaalde zang van deze vogel in het voorjaar. Hij roept duizenden keren zijn naam. De tureluur is een weidevogel die ook regelmatig op kwelders en op het wad te zien is. Ze broeden in Nederland op vochtige graslanden en langs slootkanten. De grootste aantallen zijn in augustus en september te zien. Daarna trekken de vogels naar het zuiden om te overwinteren in het Middellandse Zeegebied. In deze periode is Nederland overigens niet tureluur-vrij. Tureluurs die in IJsland broeden komen in Nederland overwinteren.

kluut

Kluten zijn sierlijke vogels met een snavel die naar boven gekromd is. Vaak zie je ze voedsel zoeken in binnendijkse brakwatergebieden. Door de snavel een klein beetje te openen en met de kop heen en weer te bewegen vangt een kluut zijn voedsel. De zwarte tekening op de verder witte kop heeft veel weg van een capuchon. Zijn engelse naam 'avocet' is dan ook afgeleid van het woord 'advocaat', naar de Europese pleitbezorgers die vroegen capuchons droegen.

wulp

Het is niet moeilijk om een wulp te herkennen; 'de wulp wijst met zijn snavel naar zijn gulp'. Die lange omlaaggebogen snavel is van verre te zien. En als je de wulp niet goed op het oog kunt herkennen, dan zeker met je oren! Het geluid van deze vogels is niet te missen; een soort jodelende triller. Wie het eenmaal kent zal het niet snel vergeten.

kanoet

Kanoeten zijn plumpe strandlopers met een korte nek en stevige poten. Ze hebben zich helemaal gespecialiseerd in het zoeken naar schelpdieren, waarbij het nonnetje de voorkeur heeft. Als ze voedsel zoeken, zie je ze langzaam over het wad struinen met voorovergebogen kop en hun snavelpunt in het slik gedrukt. Bij elkaar eten alle kanoeten jaarlijks ongeveer 1,5 miljoen kilo schelpdiervlees uit de Nederlandse wadbodem.

veldleeuwerik

Geen vogel zingt zo lang door en van zo grote hoogte als de veldleeuwerik. Veldleeuweriken broeden op graslanden, heidevelden, kwelders en duinen. Het broedseizoen begint in april en eindigt in juli. In die perioden kunnen ze wel 4 broedsels grootgebracht hebben. In de herfst trekt een deel van de in Nederland broedende veldleeuweriken naar Zuid-Europa. De veldleeuweriken die meer noordelijk broeden komen in de winter naar Nederland. Als het gaat vriezen vertrekken die ook richting het zuiden.

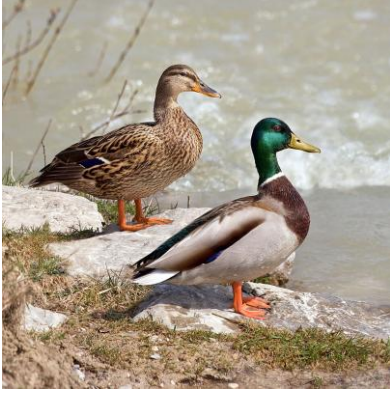
graspieper

Graspiepers komen niet alleen in het gras voor, maar in allerlei gebieden met lage begroeiing, zoals landbouwgrond, duinen, heide, moeras en kwelder. Hun nest maken ze op de grond, goed verborgen tussen de begroeiing. Ze eten kleine insecten, slakjes en wormpjes. In de herfst en winter eten ze ook zaden. In Nederland zijn het hele jaar door graspiepers te zien. Hoewel de Nederlandse broedvogels in de herfst naar het zuiden trekken, komen de Noord-Europese graspiepers juist naar Nederland om hier de winter door te brengen. Alleen bij hele strenge vorst trekken die ook verder naar het zuiden.

tapuit

Tapuiten vliegen jaarlijks onvoorstelbaar lange afstanden. Ze broeden tot ver in het hoge noorden, maar overwinteren ten zuiden van de Sahara. Sommige tapuiten vliegen zo tot wel 15.000 kilometer. Maar niet alle tapuiten broeden zo ver noordelijk. 's Zomers zijn ze overal in Europa te vinden. In Nederland broedt de tapuit onder meer in verlaten konijnenholen. Ze houden van boomloos terrein zoals toendra's, open berggebieden, heide en kale duinen. Soms zitten ze op een steen of in een struikje te wachten op een prooi, andere keren rennen ze rond op zoek naar insecten, spinnen, slakken of bessen.

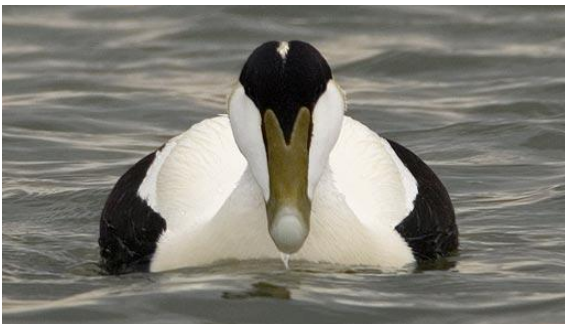
wilde eend

Wilde eenden kun je bijna overal tegenkomen waar rustig, ondiep water is. Dus ook midden in de stad. Met hun snavel filteren ze zaden, plantendeeltjes en waterdiertjes uit het water. In de stad eten ze vooral brood. In Nederland leven veel wilde eenden. Er zijn jaren dat er naar schatting 400.000 broeden.

bergeend

Bergeenden zitten qua formaat tussen eenden en ganzen in. Van een afstand lijken ze zwart met wit, maar ze hebben juist veel kleuren. De mannetjes en vrouwtjes zien er hetzelfde uit, alleen hebben de mannetjes een knobbel op hun snavel. Ze zorgen ook allebei voor de jongen, daarin lijken ze op ganzen. Bergeenden houden van modder. Wroetend in het slib zoeken ze naar iets te eten, zoals wormen of slakjes die in de bodem leven. In een koude winter, als de wadden bevroren, sterven veel bergeenden van de honger. Dan kunnen ze daar niet meer bij hun voedsel.

eidereend

Eiders zijn stevig gebouwde eenden met een grote wigvormige snavel. In combinatie met hun platte kop zijn ze daaraan gemakkelijk te herkennen. De mannetjes vallen extra op door hun opvallende verenkleed en het kenmerkende loeiende geluid. Eiderdons is het beste ter wereld. De vrouwtjes stofferen er hun nest mee; mensen op IJsland verzamelen het om er dekbedden en kussens mee te vullen.

smient

De smient is de enige eend die kan fluiten. Niet echt, maar het "wieuw wieuw" van de mannetjes klinkt als een fluitje. Smienten zijn echte graseters. De vogels grazen 's nachts, bij voorkeur op natte weilanden. Ze slapen overdag op grote wateroppervlakken.

slobeend

Slobeenden zie je vaak met hun snavel onder water en hun achterwerk omhoog op het water drijven. Zo zoeken ze naar voedsel. Het zijn alleseters. Ze hebben een bijzondere snavel, waarvan het bovenste deel over het onderste ligt. Hiermee slobberen ze kroos en waterdiertjes uit het water. Door die vreemde snavel kun je slobeenden ook gemakkelijk herkennen.

meerkoet

De meerkoet duikt veel, met name bij het zoeken naar waterplanten. Hij vliegt niet graag, hij verplaatst zich liever rennend over het water. Ook bij het opstijgen uit het water wordt eerst een stuk rennend afgelegd. Ze vliegen vooral 's nachts en kunnen grote afstanden afleggen. De meerkoet eet hoofdzakelijk waterplanten, weekdiertjes en waterinsecten. Ook worden zaden, gras en bessen gegeten.

waterhoen

Waterhoentjes maken meestal hun nesten tussen het riet, of andere dichte oeverplanten, maar soms ook hoger op in struiken of bomen die over het water hangen. Ze bouwen als het ware een platform van dood plantenmateriaal. De nesten worden vrijwel altijd in de buurt van water gebouwd. Het legsel bestaat meestal uit vijf tot elf lichtgrijze tot geelbruine eieren met bruine vlekjes. Het vrouwtje broedt twee tot drie keer per jaar.

blauwe reiger

De grote grijze vogel op hoge poten die je roerloos ziet staan langs sloten en meertjes is meestal een blauwe reiger. Omdat ze zo roerloos stil kunnen staan zijn ze soms moeilijk te onderscheiden van de plastic versies die bij tuinvijvers worden neergezet. Door de s-bocht in de nek kan een reiger niet meteen grote prooien doorslikken. Wanneer een grote vis door de slokdarm moet, dan strekt de reiger zijn nek en verschuift een halswervel waardoor een lange rechte buis ontstaat.

fuut

Futen staan bekend om hun spectaculaire paringsdans. Ze zwemmen dan met gestrekte hals naar elkaar toe en rijzen met hun borst tegen elkaar op uit het water. In het voorjaar zie je ze vaak zwemmen met jongen op hun rug. Bij gevaar duiken futen onder water, waarbij de jongen gewoon op de rug blijven zitten.

lepelaar

Met hun lepelvormige snavel, helder witte verenkleed en lange waadpoten zijn lepelaars een elegante verschijning. Ze 'lepelen' het voedsel uit het water door hun snavel heen en weer te bewegen. Er broedden in 2011 zo'n 2300 paren in Nederland, waarvan de ruime meerderheid op de Waddeneilanden. Lepelaars broeden bij voorkeur op rustige plekken, niet veel verder dan 50 kilometer van de plaats waar ze voedsel kunnen vinden. 'Rustig' wil in dit geval vooral zeggen: liefst buiten bereik van roofdieren.

aalscholver

Aalscholvers zijn viseters die erom bekend staan dat zij goed kunnen duiken. Dat doen ze zowel in zoet, zout als brak water. Ze kunnen hun ogen draaien, iets dat de meeste andere vogels niet kunnen. In tegenstelling tot andere watervogels zijn de veren van een aalscholver niet vettig. Ze nemen veel water op, waardoor ze na het zwemmen met gespreide vleugels moeten opdrogen. De aalscholver heeft het in Nederland niet altijd makkelijk gehad. Omdat ze beschouwd werden als concurrenten voor de vissers werden ze massaal afgeschoten, vergiftigd, verjaagd en zelfs opgehangen.

bontbekplevier

Bontbekplevieren zijn klein maar brutaal en ondernemend. Ze dribbelen over kale zandgrond heen en weer en trekken vliegenvlug wormen en larven uit de bodem. Ze broeden het liefst op zandig terrein met schelpen of kiezels, zelfs op grinddaken van flatgebouwen. Het 'nest' is niet meer dan een kuiltje in het zand, waar vier perfect gecamoufleerde eitjes in komen.

spreeuw

Spreeuwen kunnen heel goed imiteren. Sirenes, autoalarmen, kwakende kikkers, je kunt het zo gek niet bedenken of de spreeuw kan het nadoen. Maar dat is niet het enige waar ze indruk mee kunnen maken. Spreeuwen verleiden elkaar met lange keelveren. Ook versieren de mannetjes hun nestholten met bloemen, blaadjes en bloemknoppen om vrouwtjes te lokken. Spreeuwen zijn overal te vinden. Hun voedsel zoeken ze vooral in de weilanden en op akkers, waar ze allerlei diertjes uit de bodem peuteren. In de trektijd kun je daar enorme groepen zien zoeken naar eten. Maar ook fruitbomen zijn in trek....

ekster

Eksters hebben de reputatie veel eieren en jonge vogels te eten. Nu lusten ze ook wel een eitje, maar dit is maar een klein onderdeel van hun menu en de aantallen zangvogels nemen er niet door af. Eksters houden vooral van grote insecten, maar ook bessen en zaden vallen in de smaak. Ze maken al vroeg in het voorjaar hun nest in hoge bomen. Zo'n nest is een ingenieuze takkenconstructie. Eksternesten zijn overdekt, waardoor het geheel veel hoger wordt dan het nest van een kraai.

brandgans

Deze stoere ganzen broeden in onherbergzame gebieden in het hoge noorden. Ze leggen hun eieren op richels, hoog van de grond, waar roofdieren niet kunnen komen. Omdat de kuikens nog niet kunnen vliegen, moeten ze na een tijdje uit hun nest van de kliffen springen. Door de rotsige ondergrond overleven niet alle kuikens deze beproeving. Sinds het einde van de vorige eeuw broeden er steeds meer brandganzen gewoon in Nederland. Dit zou begonnen zijn met verwilderde tamme vogels.

grauwe gans

De grauwe gans is de wilde voorouder van de tamme boerengans. Het zijn luidruchtige vogels. In 1970 was deze soort een zeldzaamheid in Nederland, maar tegenwoordig is het de meest voorkomende wilde ganzensoort. Het is een komen en gaan van Scandinavische wintergasten en zuidelijke zomergasten, maar er zijn ook grauwe ganzen die hier broeden én overwinteren. Bij elkaar zijn het er zo'n 250.000.

rotgans

Stel je voor, je hebt maar twee maanden om een nest te bouwen, eieren uit te broeden en je jongen groot te brengen voordat je eten weer onder een dik pak ijs en sneeuw verdwijnt. Dat is zo ongeveer wat paartjes rotganzen meemaken als ze elk jaar tot ver voorbij Spitsbergen naar het schiereiland Taymir, in noord-oost Siberië, vliegen. Als bij aankomst de toendra te koud blijkt kunnen ze geen nest maken, en hebben ze de reis van 4500 kilometer voor niets gemaakt. Na het broedseizoen gaan ze maar weer terug naar het waddengebied, om de winter op een minder barre plek door te komen.

bruine kiekendief

Je kunt bruine kiekendieven het beste herkennen aan de lange vleugels die in V-vorm worden gehouden. Ze vliegen vaak laag bij de grond over open vlaktes. Als ze op zoek zijn naar een prooi maken ze grote cirkels, zwevend met zo af en toe een fikse vleugelslag. Soms dwingen ze watervogels zo vaak onder te duiken dat ze uitgeput raken. Met hun lange poten kunnen ze die daarna makkelijk uit het water graaien. Ze broeden ook op de Waddeneilanden, maar als het winter wordt trekken ze naar Zuid-Europa en Afrika.

blauwe kiekendief

Zie je een blauwe kiekendief? Dan heb je geluk! Het gaat erg slecht met deze prachtige roofvogel. Ze komen nog maar op een paar plaatsen in Nederland voor en nemen nog steeds in aantal af. Het is nog altijd onbekend hoe dat komt, maar waarschijnlijk kunnen ze te weinig eten vinden. Net als de bruine kiekendief vliegen blauwe kiekendieven met hun vleugels in een vlakke V-vorm. Laag zwevend boven open terrein zoeken ze zo naar prooien. Ze slapen en broeden op de grond.

buizerd

Als een mannetjes buizerd een vrouwtje probeert te versieren vliegt hij op zo'n aparte manier, dat het ook wel 'de achtbaan' wordt genoemd. Als het gelukt is blijven ze hun hele leven bij elkaar. Samen bouwen ze elk jaar een nieuw nest, of ze verbouwen een oud nest voor hergebruik. Een buizerd heeft een korte staart en brede vleugels. Dat maakt dat hij niet zo snel kan vliegen. Een buizerd vangt daarom vooral muizen. Maar met die brede vleugels kan hij wel fantastisch zweven op opstijgende lucht. Als je een roofvogel traag omhoog ziet circelen is het vaak een buizerd.

torenvalk

De kleine roofvogel die al vliegend in de lucht stil staat ('bidt') is een torenvalk. Het is de muizenjager bij uitstek. Hij speurt al biddend de grond af, meestal zoekt hij niet naar de muis zelf maar naar het urinespoor. Torenvinken kunnen namelijk ultraviolette kleuren zien, die in urine zitten. Zo kunnen ze zelfs de best verstopte muis vinden. Ze broeden graag in grote nestkasten, die speciaal voor torenvalken worden gemaakt.

sperwer

Je schrikt je soms rot! Met hun brede, stompe vleugels en lange staart jakkeren sperwers met hoge snelheid voorbij. Ze vliegen vaak tussen de oevers van een slootje zodat ze prooiën ongezien kunnen benaderen. Vroeger dachten mensen dat koekoeken in de winter in sperwers veranderden. Dat is niet zo gek, want ze lijken erg op elkaar. De koekoek werd alleen in de zomer gezien, en de sperwers vooral in de winter!

havik

Haviken zijn roekeloze, razendsnelle vliegers. Wanneer ze in bossen jagen, zie je ze soms duiken maken met hun vleugels stijf tegen hun lichaam. Zo voorkomen ze botsingen met takken. Als het moet duiken ze zo dwars door het struikgewas.

velduil

Velduilen kun je ook overdag zien vliegen. In het daglicht valt hun vurige verenkleed goed op. Niet voor niets zit het woord 'flammeus' (vlammend) in hun wetenschappelijke naam. In Nederland is het de enige uilensoort die zelf zijn nest maakt. Dat nest is niet veel meer dan een kuultje, bekleed met gras en verscholen in de begroeiing. In jaren dat er veel woelmuizen te eten zijn, kunnen ze tot twaalf eieren per nest leggen. Ze beschermen het nest met een stukje natuurtoneel: de volwassen uil loopt met een zogenaamd lamme vleugel weg van het nest, zodat de belager denkt dat hij een makkelijke prooi is en zijn aandacht niet meer op het nest richt.

zwarte kraai

Zwarte kraaien zijn van alle markten thuis. Ze kunnen zich snel aanpassen aan hun omgeving en aan het aanbod aan voedsel. Je kunt ze dus net zo makkelijk in de stad tegenkomen als in een natuurgebied. Ze eten ook aas. Ze zijn nogal eens te zien wanneer ze midden op de weg bezig zijn een doodgereden vogel of haas weg te werken. Ook dode dieren op het strand ruimen ze op. Daar hebben ze hun reputatie als doodgravers aan te danken.

kauw

Kauwtjes zijn echte bouwvakkers. Ze bouwen hun nesten het liefst in holtes, zoals holle bomen, schoorstenen en dakgoten. Die nesten kunnen enorm groot worden. De bovenkant wordt altijd netjes afgewerkt met zachte materialen. Kauwen zijn sociale en hele slimme vogels. Kauwenstelletjes blijven hun hele leven bij elkaar. Ze hebben zich prima aangepast aan een omgeving met mensen en eten alles wat ze te pakken kunnen krijgen, van zaden en granen tot patat en kattenbrokjes. 's Avonds verzamelen ze zich in grote groepen om te gaan slapen. Je kunt ze dan al van verre horen 'babbelen'.

wilde zwaan

Het onderscheid met de even grote knobbelzwaan is dat de wilde zwaan een zwarte snavel heeft met een grote gele vlek aan de basis. De bovenkant van de snavel verloopt recht, zonder de knobbel die de knobbelzwaan heeft. Wilde zwanen zijn schuwer dan de knobbelzwaan, en geven de voorkeur aan een rustige nestelgelegenheid. Ze zijn luidruchtig, zowel tijdens het vliegen als bij de verdediging van hun territorium.

zilverbmeeuw

Met zijn felle, gele ogen ziet de zilverbmeeuw er venijnig uit. Zijn ronduit brutale gedrag draagt nog eens bij aan dit slechte imago. Ze stelen zonder schaamte het broodje uit je hand en ze worden gezien als rovers van jonge dieren en eieren. Toch is nog nooit aangetoond dat vogels of andere dieren in aantal achteruit gaan door toedoen van zilverbmeeuwen. En daarnaast ruimen ze veel rommel op, op de grond gevallen ijsjes of patatjes zijn zo verdwenen.

kokmeeuw

Kokmeeuwen zijn geen moeilijke eters. Ze lusten alles, van wormen tot vogeleieren tot vis. Daarnaast profiteren ze ook nog eens van menselijke afvalbronnen, zoals vuilnisbakken. Niet alle kokmeeuwen komen eerlijk aan hun eten. Ze stelen wormen van steltlopers en visjes van sterns, maar ook mensen zijn lang niet altijd veilig. Een op de grond gevallen ijsje of bakje patat is gauw verdwenen in de snavel van deze meesterdieven. Kokmeeuwen kun je bijna overal tegenkomen, het zijn algemene kust- land- en stadsvogels.

stormmeeuw

Stormmeeuwen zijn kleiner dan zilvermeeuwen. Doordat ze zwarte kraal oogjes hebben, zien ze er daarnaast een stuk vriendelijker uit. Toch hebben ze dezelfde meeuwenstreken als andere meeuwensoorten. Ze krijsen net zo schel en eten net zo gevarieerd; van dode tot levende dieren en van vogeleieren tot wortels, zaden en bessen.

visdief

Visdiefjes doen hun naam eer aan. Vliegenvlug grijpen ze kleine vis uit het water door loodrecht naar beneden te duiken en met de buit direct weer op te vliegen. Visdieven komen veel voor langs de kust, maar ook wel langs meren en rivieren. Ze broeden en jagen in Nederland van eind maart tot begin november. Vaak broeden ze in kolonies. Het liefst op kwelders, strandvlaktes, lage duintjes of eilandjes, maar tegenwoordig ook op- of bij bebouwing, zoals daken, industrieterreinen en parkeerplaatsen. In de winter zitten de visdiefjes in Afrika.